

Stort sett opphold

*News in
English
page 6*

n

Nr. 78
Pris 30 øre

SNITT Førstekl. engelske drakt-, kåpe-,
MED smoking-, dress-, frakke- og ga-
„IT“ bardinstitoffer

Søm etter mål og prøve

Oscar Bengtson A/s

GRENSEN 5/7 V

Farvel med den sjette verdensdel Oppbrudd og hjemferd fra Maudheim

«Norsel» ved isbarrièren i Maudheimbukta mens innlastingen for hjemreisen foregår.

Fra Aftenpostens utsendte medarbeider
HALVDAN HYDLE

Dakar i februar.

Det forekommer champagne på sydpolkalotten også! Det er sikkert meget sjelden, og i dette tilfelle var det bare en skvett til hver mann i en skitten kaffekopp. En venn av ekspedisjonen hadde ment at det burde tas en verdig avskjed med Maudheim, som nu skal forlates for alltid, og hadde skikket noen krukker med «Norsel»...

Vi står i den kalde snoen under gnistrende sollys, med kopperne klemt i vottene. Så kommanderer Giæver et sakte giv akt og vi slår hælene sammen i snøen. Vi er gamle soldater de fles' av oss, unntatt dekksguttene, men de står som tente lys. To mann fremme ved de tre spinkle flaggstengene, hvor tre lar...

Fortsatt side 5, spalte 3.

Norske Maudheim

farger har viftet i blesten gjennom nærmere tre år. Alle luer flyr av, linene løses, og de skjønne, slitte dukene glir langsomt ned. Og så en iskald skål i druen som har forvillet seg hit: Takk for samværet på Maudheim!

Ikke mer. Ingen sentimental utbrodering av er sjelden stund. Det lær seg ikke engang gjøre å kaste et vemodig blikk på vinterhjemmet, for det ligger begravd i snø og is fem meter under våre støvlesåler.

Ellers vet vel verden nu tilstrekkelig om Maudheim. Ekspedisjonen, som har fristet de harde vintrene her nede i klodens mest gudsforlatte strøk, har selv rapportert meget flittig. Men det var betegnende nok at i den verden som er innstilt på sensasjoner fra øde egne, dabbet interessen snart av. Her var nemlig ikke tale om sensasjoner i noen form. Ingen rekordjakt — som da Amundsen og Scott for to snes år siden så å si sprenget hverandre i kappløpet om Sydpolen. Metodisk forskning alene, alvorlig vitenskapelig arbeid, var Maudheim-karenes oppdrag. Først da ulykkene satte inn, ble verden atter oppmerksom på at seksten vintermenn strevde seg gjennom kulden og isen og mørket her nede, og lengtet seg syke etter det korte lysende eventyr som kalles den antarktiske sommer.

En slik lys natt var det ulykken banket på. Alle vet hva som skjedde. Klokken var ett, men vidda lå i glødende solskinn. Karene var nettopp ferdige med å overhale weaselene, polartraktenes nyeste trekkdyr, som så totalt har revolusjonert forskningsferdene i disse strøk. Hvorfor ikke prøvekjøre den med det samme, natten er så fin! Så ruser Ekström motoren opp, Jelbart, Quar og Hallgren jumper inn bakut, og så bærer det av gårde. Men tre kilometer fra Maudheim kom tåken rullende inn fra sjøen, tett som en vegg. Og akkurat idet Ekström skal slå farten av, rutsjer den tunge vognen utfor stupbratte iskanten og til sjøs.

Stig Hallgren maktet altså hva intet menneske skulle tro var mulig, svømte i fullt polarutstyr de to hundre meter gjennom isvannet til nærmeste drivende flak. Hogg seg feste med tollekniven og kom seg oppå. Først hadde han oven i kjøpet prøvd å berge sine kameras, før strømmen tok dem. På flaket ble han liggende i tolv timer før hjelpen kom.

Jeg forstår det litt bedre, når jeg nu kaster et blikk på den veldige skikkelsen. Nærmere to meter på strømpene, velproposjonert, to og nitti kilo uten et atom overflødig fett, muskler som kabeltau. Han er 26 år. Han forteller lavt og beskjedent og ikke helt villig. Selv for en mann med hans nerver er det lite lystelig å gjenoppleve det hele i erindringen. Men jeg la merke til hans åsyn, da Giæver kastet kransene i havet ved barrieren, hvor hans venner forsvant for alltid. Det godslige unge ansiktet var som hogd i granitt, bare øynene

Weaseltransportene durer opp og ned som ordinære godsruiter, det går på toppspeed, det gjelder å nytte tiden. For nu brekker stadig nye flak løs, «Norsel» må alt i ett forhale og feste isankrene lenger inne. Først er det flyene, på en dag er de lykkelig ombord, og atter forsvarlig surret på akterdekket. Så alt godset som skal hjem. Slede på slede med bunkevis av kasser kjører fremtil, så langt man våger på den usikre iskanten. Vinsjene skraller, og bommene kommer svingende over rekken med sammenbundet polargods i klypen. Omhyggelig innpakke instrumenter, trekvart tonn med steinprøver fra de fjell geologene har rukket å undersøke, en mengde pr. iant. Det blir allikevel ikke så meget som blir liggende igjen deroppe i isen. Noen

kasser med fiskekaker og kjøtthermetikk, en del fruktbokser. Lysanlegget og komfyren må naturlig nok bli der de er, men kasserollene sine fikk da stuerten med!

Hundene er de siste, de fire som foreløpig skal få leve for å granskes av Londons veterinærer, «Krone», «Nefalik», «Båtsen» og «King». De andre ligger i massegraven noen hundre meter sør av Maudheim. Aller sist kommer weaselen, som forsiktig heises opp på fordekket, og gjøres fast. Så trossene løs, de hales inn og spoles opp, den siste av dekksguttene entrer lederen som slenger langs skutensiden og så er «Norsel» klar til avgang. Fjorten dager tidligere enn fra først av beregnet.

Den vemodige seremoni med kransene over de falne kameraters våte grav, vil ingen glemme. Det var absolutt taushet ombord da vi atter hørte vrinskningen fra maskinsjef Magnussens tolv hundre hester som nu lå i galopp utover den blanke sjøen, nordover mot ny is. Polarfarerne ble stående og stirre innover mot den mektige, blågrønne barrieren. Lenge.

En helt ny forsamling av menn i «Norsels» lille messe! De fleste møtte med en halv kilo skjegg i fjeset, nu er det falt for saksen hans Hjalmar. Hjalmar er motormann av yrke, men kunne hamle opp med mang en profesjonell friser. Det er blitt nye ansikter å se, litt dradd i jakene de fleste av dem, brunstekte over panner og kinn, og komisk lyse der hvor skjegget satt. En praktfull serie intervjuobjekter!

FÆRLIG NEDISING

Jeg vender meg til flygruppens sjef, kaptein Reinhold von Essen. — Det har gått svært bra, sier han. Vi fikk ialt 16 døgn til rådighet, og av dem ble det ni flydager. På to dager nær, da tåken lå tett, var det også det fineste «fotovær». Helge Skjøppel, som stadig var med, fikk tatt en mengde briljante bilder fra de forskjellige høyder. Den lengste trippen ble på omkring 1200 kilometer, noen over fem timer i luften. Det var Beechcraften som fikk holde for, den er en gammel tro tjener fra Boden, hvor den har vært stasjonert som ambulansfly i samfulle ti år! Den en-motors Safiren var med som reservefly, men da Beechcraften oppførte seg så eksemplarisk, ble Safiren vesentlig brukt til korte rekognoseringsstokt rundt Maudheim.

Jeg gjorde den erfaring at under flyvninger i Antarktis er det en meget vesentlig ting å holde god høyde. Ellers blir mann lett stoppet av tåken. Den melder seg ofte i både to og tre tusen meters høyde. De ganske kraftige fallvindene bør man også være oppmerksom på. I et par tilfelle meldte de seg opptil et hundre kilometer fra fjellene vi hadde peiling på. En enkelt av de ganger vi presset oss gjennom tåken, fikk vi isdannelse på vingene. Det var i mellom tre og fire tusen meters høyde, temperaturen var + 30 grader celsius, og det var slett ikke noe særlig hyggelig. Men det gikk bra. Ellers hadde vi ingen uhell, bare en del bråk med is i forgaseren.

Arbeidsfeltet lå ganske langt fra basen ved Maudheim, så det ble å fly samme strekning atskillige ganger. I alt fløy vi omkring en tolv tusen kilometer, det betyr et område på fire hundre tusen kvadratkilometer, og ble temmelig nøye undersøkt. Bildene gir et utmerket inntrykk av sprekkene og dalene innover innlandsisen. Ferdene bød i det hele tatt på mektige vuer. Og heller fulgte oss, instrumentene for

radiopeiling, solkompass og kuragyro fungerte ypperlig. Jeg kontrollerte nu og da ved å ta solhøyden på vanlig måte, og som oftest stemte det på prikken.

Transporten av flyene gikk oss overraskende bra. På nedturen hadde vi Beechcraften forvart i en kasse på samme størrelse som en bungalow i skjærgården, mens Safiren sto fritt på akterdekket, omhyggelig innsmyrt med fett. På hjemturen var det ikke anledning til å montere «bungalow'en» igjen, begge flyene ble surret på åpent dekk. Men også det gikk stort sett svært bra. Men på 47 grader kunne det gått galt. Barometeret begynte plutselig å falle og et snaut døgn senere var vi oppe i full storm. Det ble for risikabelt å kjøre på. Hvor forsvarlig den mangfoldige dekklasten enn var surret, kunne en riktig ondskapsfull sjø skylle hele stansen over bord. I femten timer ble vi liggende på været. Skuten minte om et jaget dyr, som snerrende gjør front mot sine forfølgere. Den grå dagen gikk hurtig over i beksvart natt, vi øynet så vidt de hvitnende risp og bølgekamene i mørket, og spruten sto høyt over brua.

Utpå natten sprang surringene på flyflottørene. Ake Hellström hadde vakt, og slo alarm. Båtsen, Johan og Steinar var straks på pletten. Hellström strevde med å feste surringene igjen, så blir han plutselig begravd i en sjø som slynger ham tvers over dekket mot skansekleddingen i le. Hadde ikke Johan øyeblikkelig vært der, og slått kloen i ham, var Ake ueverlig gått overbord. Han prøvde å reise seg igjen, så falt han bevisstløs om på det flommende dekket. De silvåte karene bar ham inn i messen og la ham på gulvet. Dr. Wilson ble purret, han var allerede i klærne. Etter et kvarters tid kom Hellström såvidt til hektene igjen, en halv time senere lå han i sin køye, med hele brystkassen plastret. Doktoren trøstet oss med at han hadde sluppet fra det med noen knekkede ribben.

World Copyright Norsk—
Britisk—SvenskeAntarktiske
ekspedisjon. Enerett for
Norge: Aftenposten.